

Editör'den

Muhammet Tarakçı

Prof. Dr., Bursa Uludağ Üniversitesi İlahiyat Fakültesi

Diğer dinlere yönelik İslâmî ilgi, Yahudiler, Hıristiyanlar, Mecusiler, Sabiiler ve Müşriklerden bahseden Kur'an ile başlar. Kur'an'ın, öteki dinler hakkında en çok bilgi veren kutsal kitap olduğu söylenebilir. İlk dönem İslam tarihinde hadislerde ve hadis şerhlerinde, tefsirlerde, fıkıh, kelâm, coğrafya ve tarih kitaplarında da İslam dışı dinler hakkında hayli malumat bulunmaktadır. İslâm'ın Arabistan yarımadasının dışına çıkmasının ardından, Müslümanların, Yahudiler, Hıristiyanlar ve Maniheistler gibi karşılaştıkları din mensuplarına ve onların inançlarına karşı yazdıkları reddiyeler de yine öteki dinler hakkında bilgiler içermektedir. Bununla birlikte, Erken Dönem İslâmî literatürde Milet ve Nihal eseriyle Şehristanî ve *Kitabu't-Tahkik mâ li'l-Hind* ve *el-Âsâru'l-Bâkiye ani'l-Kurûni'l-Hâliye* adlı eserleriyle Bîrûnî ayrıcalıklı bir yere sahiptir. Bîrûnî, dünya tarihinde dinler tarihinin kurucusu olarak anılmaya lâyıktır. Bîrûnî'den sonra, Müslümanların, öteki dinler ile ilgili araştırmalarında reddiye ve polemik yazıları gibi pratik ihtiyaçları gideren eserlere yöneldiklerini söylemek mümkündür. Dünya tarihinde diğer dinleri araştırırken tarafsız, önyargısız ve doğru bilgi verme, birincil kaynak kullanma, alan çalışması yapma anlamında Bîrûnî'ye benzer birini görmek için, on dokuzuncu yüzyıla kadar beklemek gerekecektir.

Batıdaki modern dinler tarihi çalışmalarının etkileri kısa bir süre sonra Osmanlı coğrafyasına da ulaşmış ve yirminci yüzyılın hemen başında Ahmed Midhat Efendi, M. Şemseddin Günaltay ve Şemseddin Sami modern dinler tarihi disiplininin gereklerine riayet ederek *Tarih-i Edyân* isimli eserler kaleme almışlardır. Cumhuriyet Türkiye'si'nin ilk yıllarında ilahiyat fakültelerindeki dinler tarihi derslerini George Dumezil ve H. Ömer Budda vermiştir; ancak ilahiyat fakülteleri 1936-1949 yılları arasında kapatılmıştır. 1949'da açılan Ankara Ü. İlahiyat Fakültesi'nde dinler tarihi derslerini bir süre H. Ömer Budda ve Mehmet Karasan yürütmüş; ardından Almanya'dan ülkemize gelen genç bir profesör hanım, Annemarie Schimmel dinler tarihi derslerini okutmuştur. Schimmel'in öğrencisi olan Hikmet Tanyu, Türkiye'de dinler tarihi alanında doktor unvanı alan ilk araştırmacı olmuştur. Bu nedenle, 1949

sonrası ilahiyat fakültelerinde akademik anlamda dinler tarihinin ilk mayasını Annemarie Schimmel'in attığı söylenebilir.

Bîrûnî'den itibaren 1000 yıl, Ahmed Midhat Efendi'den itibaren 110 yıl ve Annemarie Schimmel'den itibaren 70 yıl geçtikten sonra, bugün Oksident ismiyle bir dergi Türkiye'de yayın hayatına başlıyor. Oksident Bursa Uludağ Üniversitesi bünyesinde kurulan [Garbiyat Çalışmaları Uygulama ve Araştırma Merkezi](#)'nin bir yayınıdır. Nisan 2019'da kurulan Garbiyat Çalışmaları Merkezi, Türkiye'de Yahudilik, Hıristiyanlık ve Batı üzerine araştırma ve çalışmalar yapan akademisyenleri bir araya getirerek Ülkenin birikiminin yine Ülkenin ve toplumun ihtiyaçları doğrultusunda en verimli şekilde kullanılmasını sağlamayı amaçlamaktadır. Bu kapsamda, Türkiye'de, Yahudilik ve Hıristiyanlığın tarihi gelişimi, teolojisi, dinî pratikleri ve toplumsal yönü hakkında araştırmaları teşvik etmektedir. Merkez, ayrıca, Avrupa ve Amerika kıtalarındaki ülkeler hakkında siyaset, sosyoloji, teoloji, tarih ve uluslararası ilişkiler alanlarında yapılacak çalışmaları da teşvik etmektedir. Merkez, ilgi alanına giren konularda panel, seminer, çalıştay, kongre ve sempozyumlar düzenleyecektir. Batı'da İslam dini ve dünyası hakkında yapılan oryantalist yayınları etüt etmek; İslâm açısından bu bilgilerin doğru ve yanlışını ortaya koyacak cevabî yayınlar hazırlamak da Merkez'in faaliyet alanları arasındadır. Merkez; amaçlarını gerçekleştirmek ve yetişmiş insan ihtiyacını gidermek için Latince, Grekçe, İbranice ve Süryanice gibi klasik dillere ilişkin kurslar düzenlemeyi de planlamaktadır.

Merkezin amaçlarından biri de, Yahudilik, Hıristiyanlık ve Batı üzerine çalışan Türk akademisyenlerin birikimini yansıtmak üzere hakemli ve basılı ve/veya elektronik bir dergi çıkarmaktır. Oksident bu amacın somutlaşmış halidir. Oksident, Türkiye'de Yahudilik, Hıristiyanlık ve Batı üzerine yapılan çalışmaları toplayan bir alan dergisi olma amacındadır. Dergimizin adının, Şarkiyatçılığa bir tepki olarak Oksidentalizm'i çağrıştırdığı doğrudur. Bununla birlikte, Annemarie Schimmel'in otobiyografisinde (*Orient And Occident: My Life in East and West*) yaptığı gibi, biz de Oksident kelimesini coğrafi bir tanımlama olarak kullanmaktayız. Oksident, Bîrûnî'nin izinde giden, modern batılı din çalışmalarının yöntem ve metodolojilerini kullanarak, her şeyden önce anlamaya ve yorumlamaya çalışan bir grup araştırmacının bir araya geldiği bir platform olacaktır. Pek çoğu Müslüman olan bu araştırmacılar öncelikle Batı'yı dini, tarihi, kültürü ve sosyolojisiyle tanımanın önemine inanmaktadırlar: "Sizi birbirinizi tanıyasınız diye, milletlere ve kabilelere ayırdık." (Hucurat, 49/13). Bu nedenle, sıklıkla Şarkı Şarkılaştırmakla itham edilen Oryantalist çalışmalardan farklı olarak, Oksident öğrenmek, anlamak, doğru sunum ve mümkün olduğunca âdil ve doğru yorum prensipleriyle yola çıkmakta ve Doğu ile Batı ile arasında birbirini ötekileştirmeyi gerektirecek kategorik bir ayırım gözetmemektedir:

"Doğu da, Batı da Allah'ındır." (Bakara, 2/115).